

500 - 1000

Tijd van
monniken en ridders

3 FRANK EN VRIJ

Kenmerkende aspecten

- De verspreiding van het christendom in geheel Europa
- Het ontstaan en de verspreiding van de islam
- De vrijwel volledige vervanging in West-Europa van de agrarisch-urbane cultuur door een zelfvoorzienende cultuur, georganiseerd via hofstelsel en horigheid
- Het ontstaan van feodale verhoudingen in het bestuur

BRON 1 Middeleeuwse boerderij in de winter.

3.1 EEN NIEUWE KAART VAN EUROPA

Intro

Het was het jaar 496. Bij Tolbiac, een plaats in de buurt van Keulen, stonden twee legers tegenover elkaar. Aan de ene kant stonden de barbaarse Alamannen, die uit het oosten kwamen, aan de andere kant stonden de Franken, die nauwelijks minder barbaars waren. Men vertelt dat de Frankische koning Clovis zich afvroeg of hij zich misschien tot het christendom moest bekeren. Zou de christelijke god hem helpen? Zijn vrouw Chlotilde was een christelijke prinses uit een naburig koninkrijk en ze had al een paar keer geprobeerd hem tot het christendom te bekeren. 'Wat hebben de Romeinse goden ooit voor je gedaan?', placht ze te zeggen. Clovis had haar toegestaan om hun zoontje christelijk te dopen, maar toen het jongetje kort daarna overleed, zagen de Franken dat als een straf van de oude goden.

Nadat het West-Romeinse Rijk had opgehouden te bestaan, namen de Germaanse volken de resten in bezit. In de 5e eeuw hadden de Franken, ook een Germaans volk, zich gevestigd in gebieden die wij nu België en Noord-Frankrijk zouden noemen. Clovis doodde de andere leiders van de Franken, die overigens zijn familieleden waren, en werd de alleenheerser. Een erg vrome man was hij dus niet. Door veroveringen breidde hij het Frankische gebied uit naar het zuiden. In 496 stond hij tegenover de Alamannen, ook een Germaans volk. Het leek of Clovis zou verliezen. Wat moest Clovis doen? De Franken waren in zijn rijk verreweg in de minderheid, de meeste onderdanen zullen nooit een Frank gezien hebben. Het gebied werd vooral bewoond door Galliërs, die de Romeinse beschaving hadden overgenomen en die de Franken maar als barbaren beschouwden. Deze Gallo-Romeinen waren in de Romeinse tijd bekeerd tot het rooms-katholieke geloof. Hun bisschoppen waren de enige bestuurders die uit die periode over waren. Bisschop Remigius van Reims schreef Clovis een brief, waarin hij de voordelen van de

BRON 3 Fragment uit *De geschiedenis van de Franken*, Gregorius van Tours.

Clovis bad tot de God van de christenen: 'Ik heb tot mijn eigen goden gebeden, maar ik zie nu duidelijk dat ze niet van plan zijn om me te helpen. Daarom kan ik niet geloven dat ze macht hebben, want ze komen niet degenen helpen die op hen vertrouwen. Nu doe ik een beroep op u. Ik wil wel in u geloven, maar ik moet eerst gered worden van mijn vijanden.' Zodra hij dit gezegd had, keerden de Alamannen om en sloegen ze op de vlucht. Nadat hun koning gedood was, gaven ze zich over aan Clovis. 'We smeken u', zeiden ze, 'om op te houden met deze slachtpartij. We zijn bereid om u te gehoorzamen.'

christelijke kerk uiteenzette: 'Als u handelt in overeenstemming met uw bisschoppen, zal dat gunstig zijn voor het gebied waarover u heerst.' Hij suggereerde daarmee dat de koning steun zou krijgen van de bisschoppen bij het besturen van het land, maar dan moest hij wel het christendom gunstig gezind zijn. Moest Clovis het geloof van zijn soldaten volgen en zijn Germaanse cultuur en godsdienst behouden? Of moest hij de steun verwerven van de meerderheid van de inwoners van het land en overgaan tot het christendom?

Clovis liet zich daarna met enkele duizenden van zijn soldaten dopen. De bisschop die hem doopte, zei daarbij: 'Aanbid wat gij verbrand hebt en verbrand wat gij aanbeden hebt.' Het bondgenootschap tussen de Franken en de katholieke kerk betekent het begin van de Middeleeuwen. De middeleeuwse beschaving wordt gekenmerkt door drie elementen: de Germanen, de Romeinse cultuur en het christendom. In de bekering van Clovis kwamen de resten van de Romeinse organisatie samen met de Germaanse militaire kracht en het christelijke geloof.

BRON 2 Ruiters speelden een belangrijke rol bij de uitbreiding van het Frankische Rijk.

Waar gaat het over?

We behandelen in dit hoofdstuk een aantal vraagstukken uit de Vroege Middeleeuwen, de periode van ongeveer 500 tot ongeveer 1000. Ze noemen dat wel de tijd van monniken en ridders.

Het was de tijd waarin een nieuwe kaart van West-Europa ontstond, maar hoe zijn de grenzen van de verschillende landen tot stand gekomen, hoe ontstond dus die kaart van Europa? Waardoor ontstond er een agrarische maatschappij? Hoe functioneerde die maatschappij? Waren er veel ridders en waren dat allemaal voorname edelen? Wat was het verschil was tussen edelen en ridders? Is het waar dat het geloof in de Middeleeuwen centraal stond? Waarom werden de geestelijken in de Middeleeuwen belangrijker gevonden dan de andere standen? Daarover gaat deze paragraaf.